

## AGENDA

22 september

Studiemiddag "Het gebruik van 'social software' in historische context" en uitreiking VGI Innovatieprijs 2006  
Vereniging voor Geschiedenis en Informatica  
[www.vgi-online.org](http://www.vgi-online.org)

27-29 september 2006

Amsterdam, Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis – IISG/KNAW  
Workshop: Virtual Ethnography in Contemporary Social Science  
Virtual Knowledge Studio, KNAW  
This workshop focuses on challenges posed to ethnographic methods by the new digital and electronic media. It will be of interest to scholars engaged in ethnographic research which touches on digital media as well as other social scientists studying globalization and cultural change, digital communication, or cultures of digital media  
<http://www.virtualknowledgestudio.nl/en/workshops/>

29 september 2006

Den Haag, NWO  
Symposium Life Courses in Context – Digitale Nederlandse Volkstellingen 1795-2001  
Centraal Bureau voor de Statistiek, DANS (Data Archiving and Networked Services)  
Symposium ter gelegenheid van de afronding van het volkstellingen-gedeelte van het NWO-Groot digitaliseringsproject Life Courses in Context  
[www.volkstellingen.nl/nl/onderzoek\\_literatuur/collaboratory/studiedag\\_2006/](http://www.volkstellingen.nl/nl/onderzoek_literatuur/collaboratory/studiedag_2006/)

6 oktober 2006

Den Haag, Universiteit Leiden  
Symposium: Hollanders op drift  
Instituut voor Geschiedenis Universiteit Leiden, Historisch Tijdschrift Holland, Historische Steekproef Nederland – IISG/KNAW  
Migratie en demografische ontwikkelingen in Holland in de 19e en 20e eeuw  
<http://www.iisg.nl/~hsn/news/hollandersopdrift.php>

12 oktober 2006

Den Haag, NWO  
Seminar: access panels en online onderzoek, panacee of slangenkuil?  
Data Archiving and Networked Services, Sociaal en Cultureel Planbureau  
Seminar om kwaliteit van en informatie over panels te bevorderen, en om meer wetenschappelijk onderzoek naar de kwaliteit van panels te genereren.  
<http://www.dans.knaw.nl>

6 en 7 november 2006

Universiteit Utrecht  
Congres: Learned Love, Dutch Love Emblems on the Internet  
Onderzoeksinstituut voor Geschiedenis en Cultuur van de Universiteit Utrecht, Digitale Bibliotheek der Nederlandse Letteren, Data Archiving and Networked Services, Huygens Instituut  
Congres ter afronding van het Emblem Project Utrecht (EPU) over de centrale thema's van het project: het Nederlandse liefdesembleem en de digitalisatie van embleembundels.  
<http://emblems.let.uu.nl/emblems/congres.html>

15-17 november

Amsterdam, IISG – Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis  
Child Labour's Global Past 1500-2000  
This Conference aims to trace and discuss the historical development of child labour from a global perspective, and brings together historians from all over the world who have been working on these issues for a particular area.  
<http://www.iisg.nl/research/childlabour.php>

23-25 november 2006

London  
Conference: Textual scholarship and the material book: comparative approaches  
European Society for Textual Scholarship  
Trends and developments in textual scholarship across the various national regions and historical periods.  
[www.textualscholarship.org/ests/conference06/index.html](http://www.textualscholarship.org/ests/conference06/index.html)

## Digital Humanities 2006

# Aandacht verschuift van tekst naar omgeving

Kan de computer leren om sentimenteel of erotisch taalgebruik te herkennen? Dat is één van de uitdagingen die wordt aangegaan in het Amerikaanse NORA project. NORA maakt gebruik van *text mining*, een trend in de geautomatiseerde analyse van literaire teksten. Daarbij wordt de computer ingezet om aan grote aantallen teksten een score toe te kennen op een kenmerk als bijvoorbeeld sentimentaliteit. De computer leert dat kenmerk herkennen aan de hand van een aantal door de onderzoeker handmatig toegekende scores. Daarna kunnen verschillende vormen van visualisatie interessante verbanden suggereren tussen sentimentaliteit en bijvoorbeeld sekse of leeftijd van auteur, geografische achtergrond, sociale status, etc. De bedoeling is uitdrukkelijk om te exploreren, te suggereren, te provoceren – traditioneel, 'gedegen' onderzoek zal het daadwerkelijk bestaan van dergelijke verbanden vervolgens aannemelijk moeten maken.

Het NORA project kwam prominent naar voren tijdens de Digital Humanities conferentie, gehouden in Parijs van 5 tot 9 juli. De conferentie, voorheen bekend als ALLC/ACH,

is de belangrijkste verzamelplaats van wat bekend staat als 'computing humanists', geesteswetenschappers die computerhulpmiddelen ontwikkelen voor de analyse van teksten en andere cultuuruitingen. Traditioneel zijn de hulpmiddelen voor tekstanalyse (auteursherkenning, stilistische analyse) goed vertegenwoordigd, net als de projecten die teksten, afbeeldingen of ander materiaal via het web toegankelijk maken.

Voor de laatste soort projecten wordt het leven wat eenvoudiger dankzij de nieuwe versie van de veel gebruikte richtlijnen voor tekstcodering van het Text Encoding Initiative (TEI). Met het systeem Roma kunnen projecten de door het TEI aangeleverde basis aan de eigen wensen aanpassen. Het wordt mogelijk om documentatie in de eigen taal daaraan toe te voegen en deze direct oepbaar te maken bij de bewerking van documenten. Projecten die teksten ter beschikking stellen over het web houden het overigens steeds vaker niet bij tekst alleen. Het contextualiseren van informatie wordt steeds belangrijker, en vaak betekent dat integratie met kaartmateriaal, afbeeldingen en tijdbalken. Het Cervantes

project verzamelt zelfs sigarenbandjes die Don Quichot afbeelden. In eerste instantie wekt het verbazing, maar uiteindelijk zijn ook sigarenbandjes een aanwijzing voor de ma-

nier waarop een literair werk wordt gelezen. De aandacht in humanities computing verschuift zo steeds meer van de teksten naar hun omgeving. (PB)

<http://www.allc-ach2006.colloques.paris-sorbonne.fr/DHs.pdf>

## IASSIST 2006: documentatie en gebruiksvriendelijkheid

Metadata en gebruiksvriendelijkheid waren belangrijke onderwerpen op de IASSIST conferentie van 23 tot 27 mei in Ann Arbor (VS). IASSIST is een jaarlijkse internationale bijeenkomst voor informatietechnologen in de sociale wetenschappen. Ditmaal was het thema *Data in a World of Networked Knowledge*.

Naast workshops op het gebied van het Data Document Initiative (DDI), Geographical Information Systems (GIS) en het opzetten van een on line data-archief, kon de bezoeker een breed scala aan presentaties bijwonen. Een onderwerp dat in verschillende sessies aan bod kwam, was het belang van metadata en de toepassing van DDI. Sprekers benadrukten dat metadata een essentiële rol spelen bij het lokaliseren, vinden en identificeren van data. Bij de selectie van geschikte metadata-elementen dient in het oog te worden gehouden welke elementen gebruikers helpen om succesvol naar data

te zoeken. Een goede oriëntatie op gebruikerswensen kan hierbij behulpzaam zijn. De nieuwste versie van DDI speelt onder andere hier op in.

In de sessie *Effective Design for Data-rich Websites* kwam duidelijk naar voren dat in een tijd waarin steeds meer instituten en organisaties hun data on line beschikbaar maken, vooral de gebruiksvriendelijkheid van websites goed in de gaten moet worden gehouden. Dit geldt in principe voor alle soorten websites, maar bij het ontwerpen van websites waarop grote hoeveelheden data worden ontsloten, gelden aanvullende eisen ten aanzien van het gebruik, de beveiliging en de toegankelijkheid. Tijdens drie leerzame presentaties kwamen deze eisen aan de orde. Met de beschreven *best practices* kunnen sites worden ontworpen die interactief en flexibel zijn, en tegelijkertijd eenvoudig en overzichtelijk. (Anouk de Rijk)

<http://www.iassistdata.org/conferences/2006/presentations>

## Focus van aanbieders naar gebruikers van digitale tekst

'Het gebruik van elektronische teksten in de neerlandistiek' luidde de titel van een symposium dat op donderdag 8 juni in de Leidse universiteitsbibliotheek werd gehouden. De verwachting die door het woord 'gebruik' was gewekt, werd in het eerste deel niet helemaal waargemaakt. Daar hoorde het publiek namelijk vooral wat verschillende organisaties aan digitaal materiaal aanbieden.

Niets dan lof hiervoor natuurlijk. Het werk van de Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren, vertegenwoordigd door René van Stipriaan, en het Woordenboek der Nederlandsche Taal op het Internet, waarvoor Tanneke Schoonheim sprak, is van onschatbare waarde. Maar hebben de aanbieders ook wel eens aan hun gebruikers gevraagd hoe die beschikbaarheid bevalt? Gebruiksanalyses beperken zich vaak, zo lijkt het, tot het noteren van aantallen hits. Maar in het digitale tijdperk verandert ook het gebruik van tekst.

Een voorbeeld daarvan liet Karina van Dalen-Oskam zien, met een becijfering van waar er in een middeleeuwse Nederlandse tekst sprake kan zijn geweest van een auteurs-

wisseling. Daarmee gaf ze een mooi voorbeeld van hoe digitale middelen nieuwe mogelijkheden scheppen om onderzoek te doen. Maar ook liet ze zien dat de aangeboden teksten veel voorbewerking vereisen voordat ze semi-automatisch geanalyseerd kunnen worden. Ook Adriaan van der Weel plaatste vraagtekens bij de wijze waarop digitaal materiaal wordt aangeboden. Tekst is – zeker in de digitale wereld – haast per definitie dynamisch, veranderlijk, bijna vloeibaar zelfs. Van der Weel hield een warm pleidooi om dit dynamische aspect niet te zien als een te bevechten nadeel, maar juist als een interessante nieuwe dimensie van tekst.

Maar zover zijn we nog niet. In zijn samenvattende bijdrage schetste Paul Rutten een scherp dilemma: in zijn rol als gebruiker hecht de onderzoeker vooral waarde aan de dynamische bruikbaarheid van tekst, maar in zijn rol als aanbieder worstelt hij met het probleem van de betrouwbaarheid en stabiliteit van tekst in de digitale context. Zo blijkt de problematiek onvermijdelijk, en blijft voor de onderzoeker altijd iets te wensen over. (Joris van Zundert)

## ICPSR zomerprogramma in Michigan



Een rustige zomer in Ann Arbor

Elke zomer organiseert het Inter-university Consortium for Political and Social Research (ICPSR) een programma over kwantitatieve methoden in sociaalwetenschappelijk onderzoek, de *summer school* aan de University of Michigan. Deelname, door studenten, promovendi en onderzoekers uit alle windstreken, is bijzonder leerzaam en daarnaast leuk en nuttig. Dit jaar waren er maar liefst twaalf deelnemers uit Nederland.

Het programma bestaat uit workshops, waarbij ook studiepunten te behalen zijn, en lezingen. Voorbeelden van onderwerpen van lezingen zijn de programmeertaal R, ma-

trix-algebra en calculus. Workshops zijn doorgaans intensief en omvatten onderwerpen als longitudinale methoden, regressieanalyse, Bayesiaanse modellen en nog veel meer. Daarnaast zijn er kortere cursussen, lunchlezingen en informele bijeenkomsten voor deelnemers (zoals picknicks). Dit jaar zijn er in totaal ongeveer achthonderd deelnemers.

De meeste cursussen vinden plaats in Ann Arbor, een echt Amerikaans stadje met een rustieke uitstraling. In de zomer zijn de meeste studenten naar huis, waardoor het er rustig is. Accommodatie in Ann Arbor is doorgaans dan ook vrij eenvoudig te vinden. (Margit Averdijk)

<http://www.icpsr.umich.edu/training/summer/index.html>